

IN MEMORIAM

Prof. Em. Cyriel De Keyser 1921-2001

Professor De Keyser is op 80-jarige leeftijd gestorven¹. Hij was hoogleraar pedagogische wetenschappen aan de Katholieke Universiteit Leuven tussen 1970 en 1986. Vanaf 1986 werd hij emeritus. Als hoogleraar was hij ook inspirator, stichter, beleidsverantwoordelijke, studiereiziger en auteur.

De loopbaan van hoogleraar De Keyser begon in 1962 als werkleider in de Afdeling Psychologie. Als medewerker van wijlen prof. L. Knops inspireerde hij mede de Opleiding en later de Dienst voor Studie- en Beroepsoriëntering, waaruit de P.M.S.-centra ontstonden. Oriënteren zag hij als een hoofdzakelijk psychopedagogische activiteit. Vanaf 1963 ging hij over naar de Afdeling Pedagogische Wetenschappen, die toen geleid werd door prof. D'Espallier. Als lector was hij verantwoordelijk voor de colleges Didactiek Secundair Onderwijs, Comparatieve Pedagogiek, Onderwijskunde, en Onderwijs in relatie tot het Sociale en Economische Leven. De meeste van deze onderwijsopdrachten waren nieuw. De Keyser kreeg een unieke kans om een academisch statuut te geven aan zijn al bekende creatieve veelzijdigheid. Na enige tijd volgde hij prof. Kriekemans op voor de colleges Proefondervindelijke Opvoedkunde in alle facultaire aggregatieopleidingen. Na zijn doctoraat in de Vergelijkende Pedagogiek² (1970) werd hij hoogleraar. Toen kort daarna zijn promotor prof. D'Espallier door ziekte werd getroffen, nam hij een deel van diens leeropdracht over, namelijk Inrichting van het Onderwijs en Encyclopedie van de Pedagogische Wetenschappen. Nog later erfde hij van prof. Kriekemans de Algemene en Fundamentele Pedagogiek. In de daaropvolgende jaren centreerde hij zijn onderwijs- en onderzoekopdracht rond twee polen, namelijk Comparatieve en Fundamentele Pedagogiek.

Voor vele studenten en assistenten was hij generaties lang de zeer gewaardeerde en inspirerende professor. Vanuit zijn intellectuele gedrevenheid, zijn ruime en open mentaliteit kon hij ogen openen. Hij had verte- en dieptezicht tegelijk. Hij had de zeldzame gave om de gelaagdheid van de complexe werkelijkheid herkenbaar

te maken. Kenmerkend was de wijze waarop hij welsprekend wandelde doorheen het open kennislandschap van boeken en contacten, onrustig zoekend naar de essentie. Hij heeft de pedagogische wetenschappen in ongeveer alle onderdelen verkend: comparatieve, fundamentele, onderwijspsychologische, didactische, agogische. Toch hield hij niet van grenzen omdat ze in zijn opvatting verstarrend en verkalkend inwerken op het denken. Zijn speurwerk leidde vaak tot een heel eigen synthese die moeilijk door anderen te reconstrueren viel. Het had iets met een kunstwerk te maken. Hij hield ervan dit integrerend (in)zicht met kracht, begeestering en bezieling door te geven aan zijn studenten, aan zijn assistenten en collega's. De Keyser onderwees niet alleen; hij vormde, kneedde en gaf richting. Het contact met de Duitse pedagogiek heeft dat 'Bildungs'-ideaal ongetwijfeld versterkt.

Niet de theorie op zich, maar de koppeling ervan met het pedagogisch handelen vond hij belangrijk. Dat was duidelijk in zijn bekende stichtingen en ontwerpen zoals de PMS-werking (1959), de Menswetenschappen (1968), De Sociale Pedagogiek aan het Departement Pedagogische Wetenschappen van de K.U. Leuven (1963), het Nederlandstalig Genootschap voor Vergelijkende Opvoedkunde (NGVO) waarvan hij in 1971 de eerste voorzitter werd. Een paar internationale hoogdagen waren het eredoctoraat, op voordracht van De Keyser, verleend aan de Braziliaanse wereldpedagoog P. Freire in 1975 en de persoonlijke aanwezigheid van Martin Buber te Leuven tijdens een mede door De Keyser georganiseerde belangrijke tentoonstelling gewijd aan Bubers levenswerk in 1978-79.

Professor De Keyser voelde zich ook vaak geroepen tot het dragen van beleidsverantwoordelijkheid. Tussen 1965 en 1969 stichtte en leidde hij te Leuven, samen met anderen, het Latijns-Amerikaans seminarie voor onderwijsplanning. Van 1973 tot 1979 was hij voorzitter van het nog jonge Departement Pedagogische Wetenschappen. Reeds van bij het ontstaan van het departement einde jaren 60 was hij de visionaire architect die steeds opnieuw poogde om

over de disciplines heen nieuwe ontwikkelingen te realiseren. Mede onder zijn impuls ontstond een autonome tweejarige kandidaatsopleiding met een bovenbouw van vier afstudeerrichtingen, toen nog Didactiek, Psychopedagogiek, Orthopedagogiek en Sociale Pedagogiek. Naast zijn zorg voor nieuwe curricula in de vermelde opleidingen trok hij ook nieuwe docenten aan en realiseerde hij de verhuis van het groeiende departement naar steeds grotere gebouwen, eerst in de Dekenstraat en daarna in de Vesaliusstraat. Tijdens die hele periode werd De Keyser steeds meer het boegbeeld van het departement binnen en buiten.

Vooral geïnspireerd door de comparatieve pedagogiek was De Keyser ook een studiereiziger en polyglot. Bekend is zijn grote interesse voor de pedagogische ontwikkelingen niet alleen in Europa, maar ook in een aantal Latijns-Amerikaanse landen. In 1971 ging hij op conferentietour door Argentinië. In 1972 werkte hij mee aan een multinationaal Latijns-Amerikaans Seminarie voor Volwassenenvorming in Santiago de Chile, en in 1980 aan een seminarie over alfabetisering in Mexico. In 1977 doorkruiste hij ook Zuid-Afrika en bezocht toen zowel blanke als niet-blanke universiteiten. In 1981 verbleef hij enige tijd in Irak voor consultatie over jeugdwerk en onderwijs. In het kader van de vergelijkende onderwijskunde organiseerde hij voor zijn studenten een aantal onvergetelijke studiereizen naar de VS, Engeland, Frankrijk, de Sovjetunie, West- en Oost-Duitsland en Zweden.

De Keyser is ook een bekend auteur³. Hij was medestichter en (hoofd)redacteur van "Oriëntering" en "Impuls". Vooral in "Impuls" scherpte hij zijn pen ter verdediging van het Vernieuwd Secundair Onderwijs (VSO). Hij was hoofdredacteur en medewerker van (de voorlopers van) het "Pedagogisch Tijdschrift, Forum voor Opvoedkunde" en hij was lid van de hoofdredactie van de "Standaard Encyclopedie voor Opvoeding en Onderwijs". Op vraag van de Raad van Europa verleende hij zijn medewerking aan de "Eudised Thesaurus" en aan de "Guide to the Educational Systems of Europe".

In het begin van de jaren 80 kwam de tijd van het eerste afscheid. De bewuste keuze voor een nieuwe levensweg was voor velen ontoegankelijk zodat er onbegrip en afstand ontstond. De band met het departement werd zwakker. De Keyser heeft daaronder geleden. Maar deze

crisis- en heroriënteringsperiode hebben hem niet gebroken. Voor zijn gezin was hij een begeesterende vader en echtgenoot. Met grote fierheid sprak hij over zijn kinderen.

Ook over de pedagogische wetenschap had hij nog vele dromen. Opvallend daarbij is steeds geweest dat hij nooit over kleine dingen sprak. Geen artikelen, maar boeken wilde hij schrijven, geen activiteiten, maar projecten wilde hij realiseren. Hij had tijd te weinig en plannen teveel.

Toen kwam de tijd van het tweede afscheid. Zijn gezondheid werd kwetsbaarder, hoewel hij met moed en energie steeds weer vocht om verder te kunnen werken. Hij kwam nog af en toe naar het departement, waar hij zoals steeds ideeën uitwisselde, ontwikkelingen opvolgde of op zoek was naar een uit het oog verloren boek. En stilaan werd zijn wereld kleiner tot aan zijn laatste afscheid.

We zijn nu aangewezen op de herinneringen aan deze eminente hoogleraar. Af en toe zullen we ons zijn leven en werken voor ogen brengen, onverwacht bij een gesprek, bij het lezen van een tekst, bij het bekijken van de structuur van het departement of bij een ontmoeting met zijn vrouw of kinderen. We zullen hem dan herinneren als een moedig man, een vechter en voorvechter, een inspirerende docent en collega, een architect van vernieuwing in diepte en breedte.

Zo blijft hij ons bij. Zo blijft hij bij ons.

*Joost Lowyck en Willy Wielemans
Katholieke Universiteit Leuven*

Noten

- 1 Prof. De Keyser werd geboren te St. Michiels-Brugge op 10 september 1921. Hij overleed te Leuven op 31 oktober 2001.
- 2 (1970) *Ad Modum Parisiensem. Over de wording en verspreiding van het onderwijscollege naar Parijs model, als grondstructuur van het Franse secundair onderwijs. Bijdrage tot de historisch-comparatieve studie van belangrijke tradities in het vormingswezen*. Leuven: Departement Pedagogische Wetenschappen, XXIV-432 p+bijlagen.
- 3 Zie J. De Vuyst, Bibliografie Prof. C.C. De Keyser 1950-1985. In W. Wielemans (Red.) (1986), *Vernieuwingen in het Secundair Onderwijs. Een Europese situering*. (pp. 137-149). Opgedragen aan Prof. Em. Dr. C.C. De Keyser. Leuven: Acco.